

El cervell de l'adolescent

David Bueno

Barcelona: Penguin Random House Grupo Editorial SAU (2022)

DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi57.50475>

Son nombroses les ocasions en què hem dedicat articles i col·laboracions a la nostra revista per parlar de l'adolescència. Hem parlat de les característiques canviants de la personalitat, la conflictivitat convivencial dins d'aquest períodes evolutiu, les patologies més freqüents, les dificultats que comporta la tutoria en aquesta franja d'edat, però aquest any s'ha publicat un llibre que ens permet entendre aquesta fase del creixement humà des de l'òptica biològica.

David Bueno és doctor en biologia i ha creat un concepte que condensa àmpliament una bona part de les finalitats dels seus estudis: la neuroeducació. Per tal d'establir les bases neurobiològiques dels processos vitals del creixement i dels aprenentatges des dels inicis de la infància, va poder crear la primera càtedra de neuroeducació del món, a la Universitat de Barcelona, l'any 2019.

De l'adolescència se n'ha parlat durant tota la història de la humanitat i sembla, de vegades sorprenent, com algunes definicions que s'havien fet en temps de la Grècia clàssica aparenten talment com si haguessin estat redactades en els nostres dies.

Per entrar en una descripció definitòria de l'adolescència, David Bueno estableix una comparativa amb els processos metamòrfics que desenvolupen els insectes per a passar de la seva edat infantil a l'edat adulta. Aquests processos, comuns a nombroses espècies animals (insectes, mol·luscs, crustacis, amfibis,...) passen per una transformació relativament ràpida que comporta un *recablejat* del seu cervell. Aquest canvi no pressuposa que els adults oblidin les seves fases infantils o larvals, però sí que el seu comportament passi a ser el resultat d'uns canvis dràstics. I és aquí on entra a definir l'adolescència com una etapa vital en què es deixen enrere els comportaments i la morfologia corporal típiques de la infància per adquirir els propis de l'adulthood. Aquests canvis coincideixen durant uns anys amb una complexa coexistència de factors propis de les dues etapes presents en l'evolució, fet que comporta la coincidència disharmònica de conductes infantils i adultes que van madurant de manera asincrònica. Aquest desordre suposa la consolidació imprecisa d'algunes d'aquestes conductes, produint-se una barreja heterogènia de respostes infantils que coincideixen amb raonaments o comportaments adults, els quals configuren una manera desajustada d'actituds i posicionaments relacionals i aparences inestables en la identitat de la persona adolescent.

L'autor pren partit inexcusablement a favor de l'inici genètic i neurològic de l'etapa

adolescent, donant-li molta més importància a aquests factors que no pas als factors culturals que solem identificar-hi. Seria aquest un bon factor de debat per contrastar opinions i tenir en compte tots els factors que indiscutiblement hi poden estar implicats. Sigui com sigui, no es queda tancat en una sola font d'informació i recull diverses consideracions emeses per diferents teories fins a destacar la descripció que va fer de l'adolescència, al 2016, la declaració dels drets de la infància que va recollir l'ONU. En aquest entorn s'hi identifica l'adolescència com una «part del curs de la vida» i en destaca elements com el fet de ser «un període valuós de la infància com a dret propi (...), un període crític de transició i una oportunitat per millorar les opcions vitals». Amb aquestes consideracions ofereix l'aportació de Jean Piaget en que destinava a aquesta etapa evolutiva l'oportunitat essencial per a la maduració de les capacitats cognitives.

Per tothom és sabut que, en totes les civilitzacions, el comportament de les persones adolescents és una etapa que està carregada d'energia no sempre ben continguda, pel què podem veure en els individus d'aquesta edat unes mostres de vitalitat sorprenents, expressions imparables d'entusiasme i impulsivitat, la manifestació d'emocions extremes i indissimulades, coincidint amb espais d'esgotament i inhibició. Tot plegat comporta una realitat visiblement bipolar en la que els contrastos son sobretot impredecibles i les expectatives de l'adult solen caure en marcades imprecisions.

Tot aquest conjunt d'imprecisions i conductes confrontades amaguen inexorablement la recerca de la pròpia identitat, la construcció, cada vegada més sòlida, del propi jo i la consolidació de la pròpia personalitat que passarà a ser l'element essencial de la persona adulta.

I dins d'aquest desenvolupament hi ocupa un espai fonamental la maduració sexual, tant en l'àmbit morfològic i anatòmic, com identitari, i també en el seu desenvolupament relacional com a element determinat de la modalitat i tipus d'atracció que configurarà la identitat de la persona adulta.

El cervell de l'adolescent té un subtítol que convida a pensar: «descobreix com els funciona per entendre'ls i acompanyar-los». En aquestes paraules hi ha el concepte més clau de tota la publicació: entendre'ls. I aquest enteniment, la comprensió objectiva i pausada, és el que més cal a l'entorn educatiu o familiar per tal de renovar i desenvolupar al mirada que tenim envers les persones que tenen entre els 12 i els 20 anys.

El llibre contempla detalladament tots els elements orgànics, les àrees del cervell que varien i es desenvolupen i, com a destacable qualitat narrativa, ho il·lustra amb les conductes que, a ulls de les persones adultes, costen tant de comprendre sense haver-ho raonat. Així, la influència dels canvis neuronals en els ritmes de son i vigília són molt variables i disten molt de cap possibilitat d'establir-ne una idea de normalitat, les dificultats per a adaptar-se a un món que no era com s'havia conegut fins feia poc, l'atreviment a explorar i experimentar sense tenir en compte els riscos i les dificultats de saber trobar els

límits del comportament.

El darrer capítol és dedicat a les persones adultes que no saben o tenen dificultats per recordar que també van ser adolescents i que, precisament, va ser la seva adolescència la que els ha permès ser com han arribat a ser de grans.

Des de la nostra revista, la lectura d'aquest llibre es pot considerar ben recomanable per a renovar les idees i prejudicis que tan sovint es poden tenir a l'hora de valorar aquesta etapa evolutiva que, per complexa i determinant, deixa una petjada inesborrable en el creixement de les persones.

Jaume Forn i Rambla